

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 15.03.1961, sp. zn. 4 Tz 12/61, ECLI:CZ:NS:1961:4.TZ.12.1961.1

Číslo: 39/1961

Právní věta: Zavazuje-li § 2 odst. 7 tr. ř. orgány činné v trestním řízení, aby shromažďovaly důkazy z úřední povinnosti, a vyslovuje-li zásadu, že doznání obžalovaného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat a ověřit všechny okolnosti případu, je také povinností soudu, aby takto postupoval, zejména když mezi jednotlivými procesními materiály jsou podstatné rozpory a obžalovaný, který se doznal, je osobou s psychopatickým založením, tedy takovou osobou, jejíž výpověď je nutno zvláště pečlivě ověřit. U recidivistů se nelze spokojit s pouhým výpisem z trestního rejstříku, ale nutno opatřit spisy o předchozích odsouzeních, nezbytné pro hodnocení osoby pachatele a jeho jednání i pro úvahy o možnosti nápravy obžalovaného.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 15.03.1961

Spisová značka: 4 Tz 12/61

Číslo rozhodnutí: 39

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Alimentace, Dokazování, Okolnosti polehčující, Opakování trestného činu, Podvod, Pokračování v trestném činu, Příživnictví, Prokurátoři, Recidiva, Trest, Vrácení věci prokurátovi k došetření, Znalci

Předpisy: 86/1950 Sb. § 22

§ 188a

§ 210

§ 249 64/1956 Sb. § 2

§ 293

§ 296

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 39/1961 sb. rozh.

Zavazuje-li § 2 odst. 7 tr. ř. orgány činné v trestním řízení, aby shromažďovaly důkazy z úřední povinnosti, a vyslovuje-li zásadu, že doznání obžalovaného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat a ověřit všechny okolnosti případu, je také povinností soudu, aby takto postupoval, zejména když mezi jednotlivými procesními materiály jsou podstatné rozpory a obžalovaný, který se doznal, je osobou s psychopatickým založením, tedy takovou osobou, jejíž

výpověď je nutno zvlášť pečlivě ověřit.

U recidivistů se nelze spokojit s pouhým výpisem z trestního rejstříku, ale nutno opatřit spisy o předchozích odsouzeních, nezbytné pro hodnocení osoby pachatele a jeho jednání i pro úvahy o možnosti nápravy obžalovaného.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 15. března 1961 - 4 Tz 12/61)

Lidový soud v Semilech uznal obžalovaného vinným mimo jiné trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 210 odst. 1 tr. zák., spáchaným tím, že obžalovaný po řadu měsíců neplnil vyživovací povinnost vůči nedospělé dceři Věře, ačkoliv má tuto povinnost určenu bývalým lidovým soudem v Rumburku ve výši 100 Kčs měsíčně, a do konce května 1960 dlužil na výživném 2800 Kčs, dále uznal lidový soud obžalovaného vinným trestným činem příživnictví podle § 188a tr. zák. spáchaným tím, že obžalovaný od konce února 1960 do 5. dubna 1960 nepracoval, dal se živit, ač práce schopen, svou manželkou a jejími příbuznými. Konečně jej uznal rovněž vinným trestným činem podvodu podle § 249 odst. 1 tr. zák., protože si obžalovaný v listopadu 1959 v Horní Suché, okr. Karviná, vypůjčil od F. jednu košili a 100 Kčs s tím, že ihned po příjezdu domů peníze i košili vrátí, avšak do konce června 1960 toto nevrátil a poškodil tak jmenovaného asi o 150 Kčs.

Krajský soud v Hradci Králové v části shora uvedené ponechal rozsudek lidového soudu nedotčený a uložil obžalovanému podle § 188a za použití § 22 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání 18 (osmnáct) měsíců nepodmíněně.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu zrušil rozsudek krajského i lidového soudu ve výroku o vině trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 210 odst. 1 tr. zák. a ve výroku o trestu a vrátil věc okresnímu soudu v Semilech, aby v mezích zrušení o věci znova jednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Předseda Nejvyššího soudu ve stížnosti pro porušení zákona, kromě jiného vytýkal, že byl porušen zákon v ustanovení § 2, odst. 7 tr. ř., když krajský soud na základě odvolání obžalovaného nezjistil takovou pro rozhodování podstatnou okolnost, jako rozsah trestné činnosti zanedbání povinné výživy podle § 210 odst. 1 tr. zák. a že si soud při hodnocení osoby pachatele a možnosti jeho nápravy neopatřil trestní spisy o předchozích odsouzeních obžalovaného a nakonec, že nehodnotil při úvahách o míře zavinění prokázaně psychopatickou osobnost obžalovaného.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 293 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i řízení, které mu předcházelo a dospěl k těmto závěrům:

Jak z procesního materiálu vyplývá, došel lidový soud k závěru, že obžalovaný „po řadu měsíců“ neplnil vyživovací povinnost a že do konce května 1960 dlužil na výživném částku Kčs 2800,-, na základě přípisu školského odboru rady ONV v Chotěboři a výpovědi obžalovaného při hlavním líčení. Naproti tomu svědkyně P., babička nezl. Věry, na kterou má obžalovaný výživné platit, uvedla, že nedoplatek ke dni 31. května 1960 činí Kčs 950,-. Tato svědkyně, u které nezl. Věra žije a která pobírá za nezl. výživné od obžalovaného, v své výpovědi uvedla, že od r. 1956 uschovávala stvrzenky od složenek a v dalším pak specifikovala jednak příjmy, jednak dlužnou ještě částku. Ke své výpovědi svědkyně rovněž dodala, že Liberecké mlékárny oznámily, že na dlužné výživné srazily obžalovanému dalších 417,- Kčs, které ještě neobdržela. Za předpokladu, že tento obnos byl skutečně sražen, činil by dluh obžalovaného k této době už pouze 533,- Kčs.

V té situaci, když na jedné straně příjemtelka výživného svědkyně P. vyčíslila dlužnou ještě částku na základě svých konkrétních záznamů a na druhé straně školský odbor rady ONV uváděl pouze

celkovou nespecifikovanou sumu 2800 Kčs, bylo povinností soudu objasnit si rozpor mezi tímto svědectvím a zprávou školského odboru rady ONV, a to i tehdy, když se obžalovaný při hlavním líčení doznal, že do konce května 1960 dlužil 2800 Kčs. Je třeba totiž vzít v úvahu, že podle procesního materiálu obžalovaný je osobou s psychopatickým založením. Zavazuje-li § 2 odst. 7 tr. ř. orgány činné v trestním řízení, aby shromažďovaly důkazy z úřední povinnosti, a vyslovuje-li zásadu, že doznání obžalovaného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat a ověřit všechny okolnosti případu, bylo to povinností také soudu v tomto případě tím více, že mezi jednotlivými procesními materiály byly podstatné rozpory a obžalovaný, který se doznal k dlužné částce 2800 Kčs, je osobou s psychopatickým založením, tedy takovou osobou, jejíž výpověď je nutno zvláště pečlivě ověřit. Nenapravit-li toto pochybení krajský soud, porušil tím zákon v ustanovení § 2 odst. 7 tr. ř.

Nutno k tomu ještě dodat, že kdyby soud pečlivě porovnal jednak svědkyní P. uschované doklady o placení výživného, jednak specifikovaný výkaz nedoplatků, který si měl od školského odboru rady ONV vyžádat a konečně, kdyby si byl opatřil výkaz o srážkách z platu, provedených posledním zaměstnavatelem obviněného - Východočeskými mlékárnami, n. p., mohl by vyslovit výrok o vině přesněji, než učinil, když vyslovil, že obžalovaný „po řadu měsíců“ neplnil svou vyživovací povinnost.

Bylo proto třeba rozsudek krajského a lidového soudu ve výše uvedeném směru zrušit, v souvislosti s tím bylo třeba ve shodě s § 296 odst. 2 zrušit též výrok o trestu a věc vrátit k novému jednání a rozhodnutí.

Při novém projednávání věci bude přitom nezbytné, aby si soud učinil co nejúplnější obraz o osobě obžalovaného a o možnosti jeho nápravy.

Směrnice pléna Nejvyššího soudu o ukládání trestů (č. 13/59 sb. rozh. str. 56 posl. odst.) ukládá soudům, aby u recidivistů se nespokojily s pouhým výpisem z trestního rejstříku, ale aby si opatřily i spisy o předchozích odsouzeních. V daném případě se tak nestalo, ač opatření spisů bylo zvláště potřebné pro hodnocení osoby pachatele a jeho jednání, i pro úvahy o možnosti nápravy obžalovaného.

Seznámení se s předchozí trestnou činností obžalovaného vyžadovala i skutečnost, že podle znaleckého posudku je obžalovaný osobou s psychopatickým založením. Zpráva Státní léčebny psychiatrické v Kosmonosích, která tuto skutečnost konstatuje a která byla podkladem pro úvahy soudu při výměře trestu, k tomu uvádí, že z takového založení obžalovaného nelze dovodit ani jeho nepřičetnost, ani zmenšenou přičetnost. S tímto závěrem, založeným na ústavním zkoumání obžalovaného, lze souhlasit. Nelze však souhlasit s tím, že nalézací soud, ani odvolací soud se nezabývaly s psychopatickým založením obžalovaného z dalších pro rozhodování významných aspektů, ač tato skutečnost může hrát významnou roli, zejména při hodnocení míry zavinění i možnosti nápravy obžalovaného a prostředků, jimiž lze tuto nápravu sjednat.

Z povahy psychopatie vyplývá, že osoby s takovým založením se dostávají do konfliktu se zájmy společnosti chráněnými ustanoveními trestního zákona častěji, než osoby takto nezatížené. Projevuje-li se psychopatické založení ve větší morální labilitě osoby, jak je to i v daném případě, je třeba, aby soudy se zvýšenou pozorností takové případy řešily.

Při úvahách o míře zavinění je třeba se zvláštní péčí zjišťovat motivy pachatelova jednání, protože právě u psychopatů se ve zvýšené míře projevují případy nepřiměřené reakce na zevní podněty. V projednávaném případě pokládá Nejvyšší soud za vhodné poukázat zejména na to, že obžalovaný opustil koncem února 1960 bez rozvázání pracovního poměru a bez přiměřených důvodů svoje zaměstnání po neshodách vzniklých poté, když způsobil havárii s traktorem a když mu nedovolili, aby nadále s traktorem pracoval. Je skutečností, že obžalovaný opustil své zaměstnání v době, kdy nové

zaměstnání neměl a neměl rozvázaný ani pracovní poměr a nechal se žít s manželkou a jejími příbuznými, ač jejich finanční situace byla neutěšená. Povšimnutíhodná je však skutečnost, vyplývající jak z doznání obžalovaného, tak z výpovědi jeho manželky, že poté, co opustil zaměstnání, vyspával v lesích, ač roční období - březen - jistě nebylo vhodné pro takový způsob života. A druhé straně však ze zprávy dílenského výboru ROH Východočeských mlékáren z 19. listopadu 1960, která byla konstatována při veřejném zasedání Nejvyššího soudu dne 15. března 1961, vyplývá, že se obžalovaný na novém pracovišti, kam nastoupil, když upustil od příživnického způsobu života, choval velmi dobře a vykonával své povinnosti vyplývající z pracovního poměru svědomitě a s veškerou pečlivostí, takže byl považován za jednoho z nejlepších pracovníků v dopravě uvedeného závodu.

Psychopatické založení pachatelů, které zajisté hraje významný podíl na té skutečnosti, že se takové osoby stávají i recidivisty, zavazuje soudy, aby v nynějších podmínkách života naší společnosti hledaly cesty nejen k vyřešení konkrétního projednávaného případu, ale i k zabránění další trestné činnosti pachatelů. Nálezací soud, až bude uvažovat po novém projednávání věci o tom, jak napravit obžalovaného a jak jej získat natrvalo pro vedení řádného života pracujícího člověka, bude muset hledat cesty k tomu, aby se obžalovaný dostal do takového pracovního prostředí, které ho za pomoci kolektivu na pracovišti přivede do řad aktivních budovatelů socialistické společnosti. Bude proto třeba, aby nálezací soud při úvahách o novém trestu, který bude ukládat, přihlédl na jedné straně k předchozím odsouzením obžalovaného na základě konkrétních znalostí trestních spisů, a na druhé straně zvážil, jakým způsobem zainteresovat zejména kolektiv pracujících na posledním pracovišti obžalovaného na tom, aby obžalovaný po propuštění na svobodu se stal plně hodnotným členem naší společnosti.